

NISKASET

Niskasten sukuseuran
jäsenlehti 2 - 2022

**Rauhallista
Joulua ja
Hyvää Uutta
Vuotta 2023!**

SUVUN TUTKIMISEN MERKITYS

Eräs viime vuosikymmenien aatesuuntauksista on nimetty postmodernismiksi. Sen mukaan ns. suurten kertomusten aika on ohi. Menneisyys ei kiinnosta nykyihmistä eikä juuri tulevaisuuskaan. On vain tämä hetki, tämä minun oma elämäni.

Mutta on toisenlaisiakin ajattelutapoja. Esimerkiksi viime vuosikymmeninä kasvanut kiinnostus sukututkimukseen kertoo, että menneisyys sittenkin kiinnostaa. Menneisyydellä on yhteys myös tulevaisuuteen. Koulussa opin, että historia auttaa meitä ymmärtämään nykyisyyttä ja näkemään polunpäitä kohti tulevaisuutta.

Miksi sukua tutkitaan? Mitä se antaa meille? On sanottu, että sukututkimuksella on ainakin kaksi keskeistä tarkoitusta. Ensiksi sukututkimus tuo kokemuksen sukupolvien ketjuun kuulumisesta. Ihminen ei ole täällä maailmassa niin kuin hetken palava kynttilä, joka kohta sammuu ja häipyy pimeyteen. Hän on osa suurempaa kokonaisuutta. Jokainen rakentaa osaltaan menneiden polvien työn varaan ja luo edellytyksiä tulevien polvien elämälle. Elämällemme on tarkoitus!

Suomalaisten sukujen tutkiminen varmaan harvoin tuo isoja yllätyksiä. Yleensä kaivattuja aatelia juuria ei taida löytyä. Pääosin menneet polvet ovat toimineet maatalouden tehtävissä sukupolvesta toiseen talonpoikina, torppareina, mäkitupalaisina. Saattaa joukossa olla joku siltavahti tai muu virkamies. Esivanhempamme ovat kärsineet nälkää, paenneet hyökkääjiä piilopirtteihin tai taistelleet ääriajoilla ylivoimaista vihollista vastaan, riutuneet tuhoisien kulkutautien kourissa. Mutta sisulla ja sitkeydellä he ovat selvinneet. Heidän työnsä ja taisteluidensa ansiosta me saamme elää omissa, itsenäisessä maassamme, hyvinvointivaltion kansalaisina. Edesmenneiden esimerkki rohkaisee meitä myös omissa haasteissamme.

Toinen tarkoitus sukututkimuksella on se, että se tekee historiasta elävämpää. Monille koululaisille historia ei ole erityisen kiinnostava aihe. Siinä käsitellään usein asioita, jotka tuntuvat vierailta ja etäisiltä. Viime vuosina onkin lisääntynyt mikrohistoriallinen tutkimus, jossa tutkimuksen kohteeksi otetaan vaikkapa kyläyhteisö, yksittäinen tapahtuma, suku tai jopa yksilö. Jos esimerkiksi selvittää isänsä tai isoisänsä vaiheet sotavuosina, avautuu sotahistorian kokonaisuuskin uudesta näkökulmasta. Vastaavalla tavalla vaikuttaa suvun vaiheiden tutkiminen.

Sukuseuramme hallitus suunnittelee parhaillaan seuraavaa sukujuhlaamme, joka on tarkoitus järjestää kesällä 2024. Teemaksi on kaavailtu sukututkimuksen tekeminen. Haluamme antaa tietoja ja virikkeitä omakohtaiseen sukututkimuksen ymmärtämiseen ja tekemiseen. Tietysti paljon muutakin ohjelmaa tulee sisältämään.

Näillä ajatuksilla tahdon kiittää teitä kaikkia kuluneesta vuodesta ja toivottaa jokaiselle lehtemme lukijalle rauhallista joulua sekä onnellista uutta vuotta 2023.

*Hannu Niskanen
Puheenjohtaja*

Joulun Avaus

Tätä kirjoittaessani vielä marraskuun puolella on monissa paikoissa eri puolilla Suomea vietetty niin sanottuja joulun avauksia. Marraskuun loppupuolelle ja joulukuun alkuun ne tiivistyvät, usein joulunavauksia vietetään jo ennen ensimmäistä adventtisunnuntaita. Joulunavauksiin kuuluvat erilaiset kauppojen tarjoukset ja joulukatujen avajaiset, toritapahtumat, jouluvalojen ja joulukuusten tuominen kaupungin keskustoihin. Niissä on mukana tavallisesti aina joulupukki ja tontut ja usein myös hartaushetki kauppakeskuksessa tai torilla, tai peräti joku tilaisuus kirkossa. Joulunavaukset noudattavat tuttuja ja turvallisia kaavoja ja tapoja. Yllätykset eivät oikein mahdu joulunavauksiin.

Mutta mitenkäs sitä joulua oikein avataan? Mitä joulu meille avaa? Tarvitseeko joulua avata? Joululta me aikuiset ainakin useimmiten odotamme läheisten ihmisten kohtaamista, ystävyyttä, mukavia yllätyksiä, hyvää ruokaa, rauhaa ja lepoa. Ja sellaista turvallista, tyyntä ja sopuisaa oloa.

Ensimmäisen adventin sanoma puhuu yllätyksestä, ja koko jouluun valmistautumisen aika, adventti valmistaa meitä ottamaan vastaan sen suuren yllätyksen ja ilon. Joulun lahjan. Meidän maailmamme meno on tämänkin vuoden aikana tullut yhä epävarmemmaksi, aika on huolia ja pelkoja täynnä. Epätietoisuutta tulevasta. Ja yhä vain epävarmuus, huoli tulevas-
ta jatkuu.

Joulun aika muistuttaa kuitenkin toisenlaisesta yllätyksestä, jota saamme odottaa. Meidän valmisiin kuvioihimme, todellisuuden ahtaisiin rajoihimme humauttaa ihmeellinen viesti. Jumalan poika, Taivaan kuningas, ihmisten palvelija saapuu keskellemme. Maailman Vapahtaja tulee, häntä odotamme. Kristus kutsuu meitä kanssamme matkalle joulua kohti ja matkalle koko elämään. Kylmään, laskelmoivaan, valmiiksi ajateltuun maailmaan Jeesus tuo ihmeen ja yllätyksen, vapauden ja rohkeuden. Hän avaa meille elämän sanoman, hänen kanssaan voimme kuitenkin turvallisesti kulkea ja häntä avuksemme huu-
taa...Hoosianna, niin kuin 1. advent-
tina laulamme.

Sytytä siis adventin kynttilät, joulun valot, ja anna pyhän yllätyksen koskettaa. Joulun odotus on avattu.

*Marjo Niskanen
Seinäjohti*

kuva: Marjo

Teksti: Marika Hyväri

Kuva: Eeva Savolainen

ELÄMÄNASENTEENA TYYTYVÄISYYS

Aune Savolainen 1924–2019

Joitakin vuosia sitten katsellessani sukupuupiirrosta, huomioni kiinnittyi tuttuun nimeen. Tajusin, että Laura Tiri – tuore tuttavuuteni Sipoossa – on minulle kolmosserkku. Yllättävä sukulaisyhteys sysäsi selvittämään suhteita lisää. Kävi ilmi, että Tuomas-ukkini serkku, Aune Savolainen (Lauran mummo), asuu Helsingissä. Sain tavata tuolloin 93-vuotiaan Aune Savolaisen muutaman kerran. Aune kuoli marraskuussa vuonna 2019. Ehdin jututtaa Aunea ja kuulla hänen elämästään ja vaiheista Leppävirran Kohmansalolta Helsinkiin.

Elättäjänä leskiäiti Kaisa Niskanen

Aune syntyi lapsuusperheensä nuorimmaksi lapseksi. Isänsä metsätyöjohtaja Aadam Känninen (1872–1924) kuoli samana vuonna, kun Aune syntyi. Leskeksi jäänyt Kaisa, (kutsumanimeltä Katri, 1872–1952) omaa sukua Niskanen, elätti yksin kuusi tytärtä ja yhden poikansa Kohmansalolla.

Elanto oli tiukassa. Aune muisteli ihastellen ja lämmöllä äitiään, joka ei häätänyt kerjäläisiä pois, vaikka itselläänkin oli tiukkaa. Myös lapset osallistuivat elannon hankkimiseen. 6-vuotias Aune keräsi isosiskonsa kanssa kesäviikot mustikoita. Kuopion torille pääsi laivalla matkustaen muutamassa tunnissa. Marjoja ja myös sievästi pakattua voita myytiin sitten Kuopion torilla.

Puolison kohtaaminen kirjeitse

Nuoreksi varttuneen Aunen naapurina asui Kauko Savolaisen sisko Hanna. Hän antoi nuorille toistensa osoitteet. Sotilaat saivat ilmaisia postimerkkejä rintamalla, mikä mahdollisti yhteydenpidon ja auttoi kestämaan olosuhteita. Kahden vuoden kirjeenvaihdon jälkeen, eräänä syksyisenä päivänä, sanoi Hanna: – Lähe kottiin, siellä on vieraita.

Nuoren miehen nähtyään 21-vuotias Aune arvasi, että siinä oli kirjeenvaihtokaveri. – Ujostutti, pelkäsin kuin jänis rumpua, kuvasi Aune tilannetta.

Kauko tulkitse uuden yllätyksen. Aunea pidättyväisyytensä ehti jo kaduttaa, mutta seuraavana päivänä tarjoutui tilaisuus uudelle kohtaamiselle. Nuoret kävelivät ja juttelivat kuutamoyössä ”puoluyhteen saakka”. Sillä tapaamisella he sopivat kihlauksen itsenäisyyspäivälle ja häät tammikuulle.

Leipää kivistä pellosta

Savolaiset asuivat Tuusniemessä, missä he viljelivät maata. Aune ja Kauko saivat yhdeksän lasta, joista nuorimmainen menehtyi kaksi viikkoisena. Perhettä koeteltiin myös, kun syysmyrskyn seurauksena kipinä sytytti kodin pärekaton ja kaikki paloi, paitsi navetta ja sauna.

Paloo seuraavana yönä syntyi perheen viides lapsi, Markku (alusessa esittelemäni Lauran isä). Aunen Kaari-sisko perheineen tarjosi katon pään päälle ja kyläläiset auttoivat uuden kodin rakentamisessa. Aune valmisti ruuan naapurissa, kantoi saunalle ja tarjoili talkooväelle. Uuteen kotiin, vaikka vähän keskeneräiseen, päästiin muuttamaan jo itsenäisyyspäiväksi.

70-luvulla Savosta Helsinkiin

Kaukon selkä reistaili. Lopulta maanviljelys kävi hänelle mahdottomaksi. Kun ensimmäisen kerran kylvä ja korjuu jäi kokonaan Aunen ja poikien harteille, ilmoitti Aune, että nyt muutetaan Helsinkiin. – Millä meinoit ellää, ihmetteli Kauko. – Leivällä, vastasi Aune.

Seuraavana keväänä, kyläläisten juhlistettua ensin Aunen 50-vuotispäivää, Savolaiset muuttivat etelään. Työpaikka löytyi molemmille Valiolta. Vuoden työskentelyn jälkeen Aune siirtyi paremman palkan houkuttelemana Saabille Herttoniemeeseen autonpesijäksi. Samalla työnantajalla hän pysyikin eläkkeelle saakka.

Tärkeä kodin usko

Aunen lapsuuskoti oli uskoivainen. 1900-luvun alkupuolella rakennettiin rautatietä Kajaanin ja lisalmen välille ja rautatietyöläisten mukana oli lisalmen seudulle koittanut hengellisen herätyksen ajat. Uskovaisten seuratalaisuudesta kertoo lisalmen Sanomissa (nimimerkillä A Pieni) julkaistu teksti. Aune lausui minulle ulkomuistista äidiltään lapsena oppimansa pakinan:

Nytpä puhun puolestani,
lausun lahkolaisista,
uskovaisten urotöistä,
synninpäästöstä pakisen.

Heitä on kulkenut kylähän, maille tänne
maleksinut Alapitkän pihanpäiden, vasten
valtion ratojen. Kiskotietä tekemähän sekä siinä
sivutyönä toimittavat taivastyönsä: hyvän
turvan tunnollensa, kunnon sijan sielullensa.

Kävin kerran katsomassa seuraa noiden nuus-
kimassa.

Siel ol paljon paimenia sekä paimennetta-
via. Penkit täynnä pöllöpäitä, heikon uskon
heränneitä. Suruttomat oven suussa, paa-
tuneimmat porstuassa odottavat vuoroaan,
milloin pääsis pesemään synnin tahrat tun-
noltansa ikipihkat itsestänsä.

Näitä lausui lahkopappi, saarnatessaan sane-
li, puolestansa pöyhkeästi. Vaan ei tullut ky-
sytyksi paimenilta tarkemmasti, mistä saivat
siepattua taivasavvaimet avarat. Ei kait Luo-
jan luvan kautta, käden kautta kaikkivallan,
annettane avvaimia tuollaisille tuhruksille,
ihmissielun seulojille.

Vaan jos Isä itse tunnet hihuliset hyväkse-
si lahkolaiset lapsiksesi, anna mennä siihen
maahan, missä mannalla eläisi, hedelmällä
laiska ruumis.

Vaan jos siitä sielu suuttuis, uskovaisten oma-
tunto, lennättäisit lintusilla, kannattaisit kaar-
rehilla ruuan noille heränneille kuten ennen
Elialle. Ettei ois tarvis tallustella työmaille
matkustella tienijöitä tietämään ansioita etsi-
mään.

Aunen mukaan Kaisa-äidillä oli "hyvät yhteydet":
mitä hän rukoillen pyysi, se toteutui. Myös Aune-
lle usko oli tärkeä asia elämänsä loppuun saakka.
Aune osallistui vielä lastenlastenlastenkin kaste-
juhliin ja konfirmaatioihin. Niin myös viikoittaiset
seurat yhdessä Kaukon kanssa olivat tärkeitä.

Elinvoimaa toimeliaisuudesta ja myönteisyydestä
Miehensä kuoltua Aune asui Eeva-tyttärensä
kanssa. Aune oli hyväkuntoinen viimeisiin elin-
vuosiinsa saakka. Käsityöt ja leipominen luon-
tuivat. Aune tunnettiin riisi- ja perunapiirakoista,
joita hän äitinsä reseptillä valmisti. Niitä minäkin
pääsin maistamaan. Terveytensä Aune kertoi pe-
rustuvan sotavuosiin: iso työmäärä ja lypsäessä
nautittu kerma piti ihmisen kunnossa. Pitkän iän
saavuttaneesta Aunesta huokui paitsi sinnikkyys
toimissaan, myös periksi antamaton myönteisyys
ja tyytyväisyys asenteessaan, sillä "kaikk' on niin
hyvin".

Aune Savolainen

Taiteilija Irja Juntusen

Elämän Riemua -näyttely

Sukuseuramme jäsenlehdessä 1/2021 oli sotkamolaisen taiteilijan ja Niskasten sukuun kuuluvan Irja Juntusen ja hänen suurteoksensa Ämmänsaaren kirkon alttaritaulun esittely. Nyt on vuorossa Elämän Riemua -näyttely viime kesältä Galleria Y.L.Oksasella Sotkamossa.

Irja Juntusen ura taidemaalarina ja kulttuuripersoonana on mittava. Hänen taiteilijan uransa on kestänyt jo 55 vuotta. Opettajan työnsä jälkeen hän on jatkanut maalaamistaan päätoimisesti. Eletyn elämän vaikeudet ja surut löytyvät hänen tuotannostaan.

Irja Juntuselle on myönnetty useita kulttuuripalkintoja. Vuonna 2011 hän sai mm. Kainuun kulttuurin tunnustuspalkinnon, jonka myönsi Elias Lönnrot Seura.

Irja Juntusen ensimmäinen näyttely oli vuonna 1968 Torniossa. Sen jälkeen näyttelyitä on ollut eri puolella Suomea ja ulkomailla kaikkiaan viitisenkymmentä.

Myös tämän näyttelyn aiheet kumpuavat eletystä elämästä. Hän kertoo, että muistot kukkien keräilyistä pienenä tyttönä metsästä ja suolta innoittavat ja tuovat riemullisia muistoja lapsuudesta. Maalauksista näkyy rakkaus luontoon, kukkiin ja maisemaan. Runsas värien käyttö on hänelle ominaista. Taiteilija herää usein aamuneljältä ja menee suoraan maalaustelineen ääreen. Näyttelyyn valmistautuessaan Irja kertoo taiteen pursuavan ulos itsestään, ja monesti hän maalaa tauluja aivan viime hetkille saakka niin, että yksi taulu on vielä märkänä esillä näyttelyssä. Tämän näyttelyn kaikki työt ovat paria poikkeusta lukuun ottamatta tänä vuonna maalattuja.

Kodin pellonpientareet.

Omakuva.

Juntusen maalauksia on hankittu vuosien myötä lukuisiin julkisiin tiloihin kuten alttaritaulu Ämmänsaaren kirkkoon. Henkilökuvia hän maalaa tilauksesta. Ovet taiteilijakotiin Pääskyrannassa ovat aina avoinna kävijöille, taiteeseen tutustujille kuin myös taulujen ostajille.

Teksti ja kuvat Jouko Niskanen

Tietoja jäsenistöstä

Sukurekisterissä on kaikkiaan 431 jäsentä, joista naisia 218, miehiä 213, ainaisjäseniä 21, kunniajäseniä 3. Uusia jäseniä on tänä vuonna tullut 13. Jäsenmaksu puuttuu tältä vuodelta 35 jäseneltä. Kahtena perättäisenä vuotena jäsenmaksunsa laiminlyönyt poistetaan jäsenrekisteristä. Tänä vuonna poistettuja on 8.

Osoitteen muutokset, tiedustelut, sukutietojen tallennus:

Antti Niskanen, Näättätie 16 A 00800 HELSINKI, 040-5000 561, rekisteri.niskanen@kolumbus.fi

Erkki J. Niskasen muisteloja lapsuusajoilta

Tuvan lattialla auringossa

Aurinko nousi Säyneisen kodissa niin, että paistoi tupaan sisälle E. Toivasen kaupan suunnasta. Mie-leeni on jäänyt eräs aamu, kun unen pöpperössä kylmissäni menin tupaan hyvin nukutun yön jäl-keen. Huomasin, että lattiaan paistoi aurinko ikku-nan lävitse. Laskeuduin räsymatolle polvieni varaan ja kökötin siinä lämpimässä, kunnes olin mielestä-ni vilut saanut karistetuksi itsestäni. Ikkuna, josta ristikkoinen lämmittelypaikka tuli lattialle, oli yh-deksän ruutuinen, joten olisi siinä passannut läm-mitellä isommankin ihmisen yön jälkeinen unisuus itsestään.

Ei ollut mitään maata järisyttävä tapahtuma, mut-ta lapsuudesta asti on sekin pysynyt miellyttävänä muistona mielessä.

Anja riippui polkupyörän sisären-kaassa seinällä

Lienemme kaikki olleet me kolme Kantolan ipa-naa viljejä ja tottelemattomia. Mie-leeni on jäänyt tapaus, joka seuraukseltaan oli todellinen karan-teeni. Anja ei totellut kieltoja, vaan teki, mitä mie-leensä sattui juolahtamaan. Isä-Toivo jalkautui, otti seinällä naulassa roikkuneen polkupyörän sisären-kaan ja pujotti sen tytön niskan takaa kainaloitten alitse kaksinkertaisena ja nosti seinälle neidin sel-kä seinää vasten hattunaulakkoon roikkumaan. En muista, tuliko suuri parku vai naurattiko! Todennä-köisesti mahtava huuto. Puhuttiinhan kylällä tapa-uksesta ihmeellisenä rangaistuksena ja sopimatto-mana pienen tytön kohteluna.

Veikko-setä näytti minulle kuntauon

Varsinkin Veikko kävi maatöihin ahkerasti käsiksi. Pellot olivat kivisiä ja maa köyhää. Siksi avasivat suon laitaan mutakuopan ja Veikko ajoi Poju-ruu-nalla mutaa pellolle.

Minä suvun esikoispoikana olin tietysti pyrkimässä kaveriksi mudan ajoon. Ja pääsin myös useankin kerran. Mudan sisältä oli kasautunut kuopan reu-noille paljon erilaisia kantojen juuria. Minä ihmet-telin, mitä nuo ovat. Veikko narrasi minua aina, kun vain oli siihen mahdollisuus. Niin nytkin. Ne ovat kuntauukkoja ja ne ovat eläviä. "Kato, nytkin ne liikkuvat koko ajan. Niillä on nuo pitkät käet, joeta ne liikuttelloo". Minä tietenkin uskoin ja näin kun-taukkojen ihan selvästi liikkuvan ja kysyin tietysti, ovatko vihasia. Eivätkö ihan varmasti pure minua? Veikko tietenkin jatkoi satujaan ja kun menimme Selma-mummon luokse syömään, narraaminen ja "pupun" puhuminen ja nauraminen jatkuivat.

Muistan, kun setä laittoi mutakuorman etuosaan heiniä, etten liannut vaatteitani. Vielä kymmeniä vuosia nauroimme kuntauukko -tarinoille ja erikoi-sesti, miten minä näin niiden liikkuvan.

Lasten hiihtokilpailut Kantolassa

Kirkonkylällä oli paljon lapsia ennen sotia. Varsinkin meidän nurkissamme pyöri siskojen leikkikavereita. Kun Posti oli vuokralla talossamme, kerääntyi pihal-le postin hakijoita. Postin avautumista odotellessa lapset olivat hippasilla taikka kuuropiilosilla.

Meillä oli talvisin tehty pellolle hiihtolatuja, joita kiersimme ja isä otti joskus aikojakin. Kaveriemme kanssa hiihtelimme myös peräkkäin ja äiti sai sen ajan tehdä rauhassa töitään tuvassa sekä hoiti siinä sivussa postin asiakkaat.

En muista, mistä saivat alkunsa pihassamme järjestetyt hiihtokilpailut. Pyysimmekö me lapset isäämme ne järjestämään, vai isäkö järjesti ne oma-aloitteisesti. Joka tapauksessa oli tehty suksilatu pihasta kaivon kohdalta suoraan pellon keskellä seisovaa latoa kohti. Sarjoja oli kaksi, toinen pienille tytöille ja toinen samanikäisille pojille. En muista oliko yhteislähtö sarjoittaen vai lähdettiinkö puolen minuutin välein.

Oli ehkä yhteislähtö. Hiihtoaika ei ollut tärkeä, mutta ensimmäisiä palkintoja jokainen yritti. En muista myöskään, kuka voitti ja ketkä olivat seuraavia. Palkinnot jaettiin heti kilpailujen jälkeen. Isä oli Toivasen kaupasta käynyt ostamassa lusikoita. Oli kolmea kokoa. Ensimmäinen palkinto oli iso alumiininen ruokalusikka, toinen jälkiruokalusikka, joka oli kooltaan ruokalusikkaa vähän pienempi ja kolmas palkinto oli kahvilusikka. Tämän kilpailun jälkeen otettiin valokuva.

Erkki J. Niskasen kirjasta: Automiehen poika

Kauneimmat Joululaulut 50 vuotta

Kauneimmat Joululaulut juhlii tänä vuonna 50-vuotissynttäreitään. Joukko kanttoreita 50 vuotta sitten kehitti yhdessä Suomen Lähetyseuran kanssa varainkeruutapahtuman, jossa kerättiin varoja lähetystyölle.

Vuosien kuluessa Kauneimmista Joululauluista on kasvanut Suomen suurin musiikkitapahtuma. Laulut kaikuivat joka vuosi sadoissa tilaisuuksissa kirkkojen lisäksi muun muassa kauppakeskuksissa ja ravintoloissa adventista loppiaiseen. Nykyisin jopa yli puolet suomalaisista osallistuu yhteislaulutapahtumaan ainakin joskus.

Heinillä härkien kaukalon, Varpunen jouluaamuna, Sydämeeni joulun teen. Näitä jouluklassikkoja monet haluavat olla yhdessä laulamassa kirkon penkissä vihko kädessä.

Tämän vuoden uutuuslaulu on juhluvuotta varten tehty. Esa Niemisen ja Niklas Rosströmin säveltämä sekä Sinikka Svärdin sanoittama Kauneimmat joululaulut soi.

Lähetyseura on painattanut noin 830 000 lauluviuhkoa, joissa on sekä perinteisiä että uudempia lauluja. Lauluviuhkot Lähetyseura toimittaa ilmaiseksi seurakuntiin, jotka vastaavat yhteislaulutilaisuuksien järjestämisestä.

Tänäkin vuonna tilaisuuksissa kerätään kolehti, jonka tuotto lahjoitetaan Lähetyseuran kautta eri maisissa lasten hyväksi tehtävään työhön, maailman kaikkein heikommassa asemassa oleville lapsille.

Niskalan isojako

Rytkölänrannan isojako aloitettiin 22.8.1791 pidetyllä kokouksella. Paikalla olivat jakokunnan maanomistajina tai heidän edustajinaan 1) Juho ja Matti Tuomaanpoika Rytkönen, 2) Matti, Juho ja Antti Matinpoika Rytkönen, 3) Matti Niskanen, 4) lau-tamies Paavo Ikäheimo ja Lauri Ikäheimo, 5) leski Valpuri Heiskasen edustajana hänen veljensä Paavo Heiskanen sekä 6) luutnantti Conrad Eric Weber valvomassa kenttävääpelin puustellin etua. Lisäksi paikalla olivat asiaan kuuluvat vieraat miehet.

Kokouksessa todettiin aluksi, että kyseisen jakokunnan maat oli mitattu ja kartoitettu jo vuonna 1779, ja silloin oli vahvistettu alueen naapurikylien vastaiset rajat. Tässä yhteydessä oli tullut kiistaa uudisasukas Matti Koposen tilan rajoista. Kopo-nen oli saanut kruunulta immissiokirjan Kiuruveden Heiskalan jakokuntaan kuuluneeksi luultuun Kotajärvenmaahan, mutta palstan oli sittemmin – vanhoista rajamerkeistä piirretyn kartan perusteella – todettu kuuluvan todellisuudessa Rytkölänrannan omistamien maiden piiriin. Asiasa oli päästy sovintoon, ja Koponen oli suostunut siirtämään asuinpaikkansa.

Tämän jälkeen sovittiin peltojen, niittyjen ja metsien jyvittämisestä niiden tuoton perusteella eri laatuluokkiin. Tämän jälkeen osakkailla oli joitakin toivomuksia – esimerkiksi Juho Rytkönen ja Matti

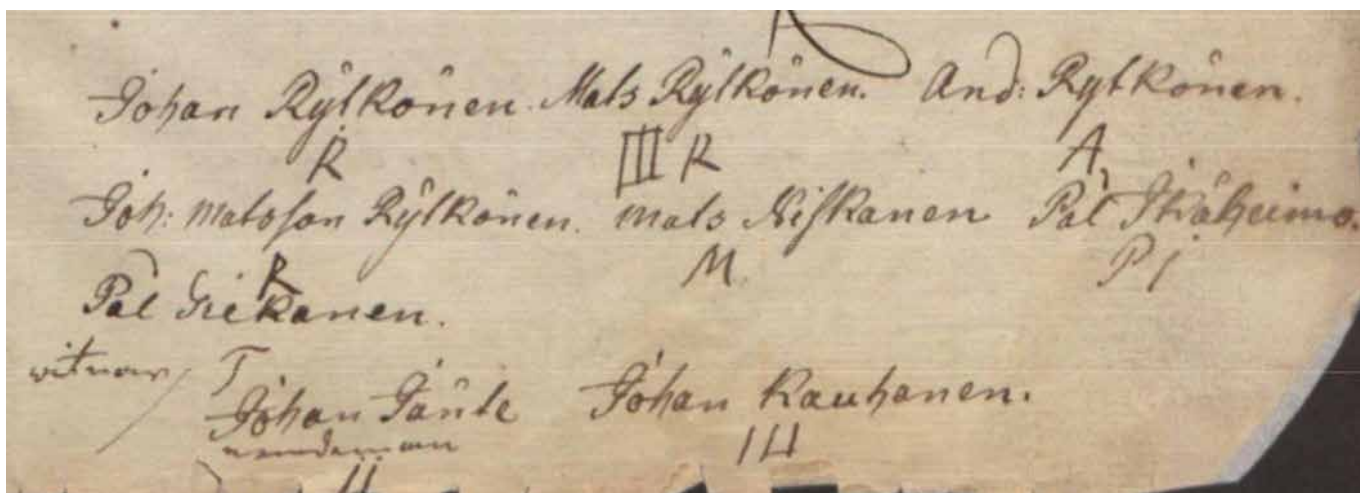
Niskanen toivoivat saavansa osuudet sekä Sulkan ulkopalstasta että ”kotiomistuksista”, mutta pääosin jako jätettiin jyvitysten perusteella suunniteltavaksi.

Osakkaat allekirjoittivat pöytäkirjan puumerkeillä. Niskalan omistaja Matti eli ruotsalaisittain Mats Niskanen piirsi puumerkkinsä ”M” allekirjoitusten toiselle riville.

Pöytäkirjojen mukaan Matti Niskasen omistukset muodostivat vanhan rekisterinumeron Pielavesi n:o 2, ja hänellä oli kaksi torpparia, Paavo Mykkänen ja Petteri Raatikainen. Mykkäsen torppa oli nimeltään Pajus, ja Raatikaisen torppa nimeltään Vesikkoniemen torppa.

Maiden jyvityksen ja jaon jälkeen Rytkölänrannan jakokunnasta muodostettiin 12 uutta tilaa, joille annettiin rekisterinumerot Pielavesi 1–12. Matti Niskanen omisti niistä sekä Niskalan tilan (uusi Pielavesi n:o 5) että Pajuksen tilan (uusi Pielavesi n:o 6). Myös maakirjoista käy ilmi, että nämä tilat olivat ennen isojakoa muodostaneet tilan Pielavesi n:o 2. Tämän vanhan Pielavesi 2:n veromarkkaluku oli $\frac{3}{4}$, ja koska veromarkka oli manttaalina neljännes, vanha manttaaliluku oli 3/16.

Isojakopöytäkirjan tarkemmasta tiluserittelystä käy ilmi, että Niskalan tilan omistuksiin annettiin tontti, vanhaa peltoa (karttanumero 309), uutta

peltoa, suoviljelystä ja 11 niittypalstaa: Iloniitty, 3 niittypalstaa Välijoella, Ahmaharju,

Haapakosken alus, Lauhankorpi, Levän "ohta" ja samalla paikalla ollut uudempi niitty sekä Kalliolahden niitty. Lisäksi tilaan kuuluivat luonnollisesti metsäomistukset. Näiden lisäksi tilaan kuului päätilasta erillinen ulkopalsta, jolla ei ollut asuinpaikkaa, vaan vain kaskimaata ja suota.

Pajus-tilaan määriteltiin puolestaan kaksi tonttia, peltoa (karttanumero 311) ja "uutta torpan peltoa" (karttanumero 312) sekä niittypalstoina Raatikaisen alangon uusi niitty, Konttilahti, Kaivossuo, Murtokoski, Mäenalanen, Tervaniitty ja Autiojoen niemi, ja metsät ja kaskimaat. Yksi niitty oli Ikäläisen maakappaleen yhteydessä Petäjäjärvellä. Lisäksi myös Pajustilaan sisältyi erillinen ulkopalsta, jolla oli kaskimaata, suota ja kalliota. Pajuksen kaksi tonttia olivat siis ennen olleet Niskalan tilan torppia, mutta nyt näistä asuinpaikoista ja maista muodostettiin itsenäinen tila.

Asiakirjoista käy siis ilmi, että 1700-luvun lopulle tultaessa Matti Niskasen omistaman Niskalan maille oli syntynyt kolme asuinpaikkaa. Näistä Niskalan tila, joka sijaitsi Petäjälahden rannalla ja oli tilan alkuperäinen asuinpaikka, muodostettiin siis nyt omaksi tilakseen rekisterinumerolla 5, ja torppien ympärille muodostettiin erillinen tila 6. Tilan kauko-omistukset jaettiin näiden tilojen kesken.

Isojaon karttoihin Niskalan omistukset merkittiin karttamerkillä C ja Pajuksen omistukset karttamerkillä Ca. Valitettavasti itse kartta on niin repaleinen ja tuhoutunut, että karttamerkki Ca on tunnistettavissa vain Sulkavan ulkopalstan kaskimaiden kohdalla Valkeisjärven rannalla, mutta Niskalan tai Pajuksen asuinpaikkoja tai vanhoja peltoja kartan säilyneistä osista ei näytä enää löytyvän.

Artikkeli Terho Asikaisen tutkimuksesta Niskalan tila Pielavedellä.

Lehden toimituksesta saat halutessasi lähdeviitteet.

Sukuseuralle isännänviiri?

Sukuseuran hallitukselle on tullut kyselyjä, toiveita ja ehdotuksia isännänviiristä. Lokakuun hallituksen kokouksessa asiaa pohdiskeltiin ja päätettiin tehdä selvityksiä mahdollisesta sukuseuran omasta isännänviiristä. Tamperelaiselta Taitopaino Oy:ltä, joka valmistaa seuramme pöytäviirit, saimme mallinnuksen ja hintatarjouksen.

Viirin tyviosassa on sukuseuran logo ja muu osa on sinivalkoinen. Viiriä on saatavana useita eri kokoja.

Yleisin 8-9 metrin lipputankoon sopiva koko

on 40 x 400 cm / 68 euroa, 6-7 metrin lipputankoon 35 x 350 cm.

Molemmissa kangas on sään kestävä lippukangasta.

Ennakkotilaus

Halutessasi tilata lipputankoosi seuramme isännänviirin lähetä kokovaihtoehto sekä yhteystietosi os. Jouko Niskanen Peltokatu 5, 88600 SOTKAMO, tekstiviestinä puh. 044 5144 143 tai jouko43niskanen@gmail.com tämän vuoden loppuun mennessä. Viirin toimitus tammikuun lopussa.

Jouluperinteitä

Joululaulut ovat yhtä vanhoja kuin joulu itse. Yksi vanhimmista on *Kuului laulu enkelten*. Virsikirjamme jouluvirren *Jeesus Kristus meille* nyt juuret ulottuvat Aurelius Ambrosiukseen 300-luvulle.

Varhaisella keskiajalla kirkkokuorot esittivät piispojen vaatimuksesta joulun jumalanpalveluksessa erityisiä hymnejä – latinaksi, joten niistä ei ollut koko kansa hiteiksi. Sen sijaan 1200-luvulla Franciscus Assisilaisen joulukuvaelmissa laulettiin ”korkeita veisuja” kaikilla kielillä. Niitä kirjoitettiin muistiin, ja ne levisivät vähitellen kansankin keskuuteen.

Joululaulujen renessanssi alkoi keskiajan lopulla nuottimerkinnän kehittyessä. Silloin nuotinnettiin monia vanhempiakin lauluja muun muassa Piae Cantiones -kokoelmasta. Suomalaisia joululauluja alkoi syntyä 1800-luvun alkupuolella, tekijöinä suuria nimiä, kuten **Sibelius**, **Melartin** ja **Topelius**. Laulut levisivät etenkin koulujen kautta.

Joululaulujen suosio on kestänyt: esimerkiksi Kauneimmat joululaulut kerää vuosittain noin miljoona yhteislaulajaa.

Joulukuusiko Lutherin keksintö? Tarinan mukaan Luther kulki kotiin pimeään metsän halki ja vaikuttui taivaalla tuikkivien tähtien valosta kuusessa. Kotiin päästyään hän kaatoi pienen kuusen ja asetti sen oksille kynttilöitä muistuttamaan taivaan tähdistä.

Todennäköisesti ensimmäinen Jeesuksen syntymään liitetty joulupuu pystytettiin Tallinnaan vuonna 1441.

Varmaa kuitenkin on, että protestantit vahvistivat kristillistä joulukuusitraditiota, jota omaksuttiin Saksassa uskonpuhdistuksen oppien tahtiin. Vähitellen siitä muodostui vastine katolisten seimiastelemille.

Suomeen joulukuusi alkoi sopeutua 1800-luvulta alkaen. 1900-luvun alkupuolella se levisi parissa vuosikymmenessä kaikkialle. Kuten uutuuDET yleensä, kuusikin sai aluksi osakseen kritiikkiä niin

ääriuskovaisilta, sosialisteilta kuin tulipalovaarasta huolestuneilta.

Aluksi joulukuusi oli yhteisöllisissä tiloissa, kuten koulujen juhlasaleissa. 1920-luvulla niistä oli tullut jo kotien keskeisin joulukoriste. Ja tähti viestineen saa koristaa kuusen kuin kuusen latvaa.

Joulupukilla on uskonnollinen tausta: pukin esi-isänä pidetään vuonna 245 syntynyttä Myran piispa Nikolaosta, pyhimykseksi nostettua Pyhää Nikolausta.

Nikolaus oli Euroopassa jo keskiajalla lasten suojeleja. Hänen piispansa viittaa ja hiippaan pukeutunut hahmonsa jakoi monin paikoin lapsille lahjoja merkkipäivänään 6. joulukuuta. Luther halusi korvata paavillistuneen Nikolauksen ja alkoi vuonna 1535 opettaa, että lahjat tuokin Kristuslapsi.

Katolisessa Etelä-Saksassa pukki nimeltään Nikolaus kulkee edelleen kyseisenä päivänä säkki selässä kertomassa joulusta. Lahjoja ei jaeta, vaan Jeesuslapsi jättää paketit talon ulkopuolelle jouluattona tai -päivänä. Ranskassa lahjat tuo Saint Nicolas, joka asuu taivaassa ja laskeutuu sieltä joulupäivänä.

Pyhä Nikolaus jakoi lahjoja ilman vaatimuksia. Maallistuneella joulupukilla on kasvatuksellisia tavoitteita: lahjoja saa, jos on ollut kiltti. Tosin kiltteyttä perätään vain lapsilta, ei aikuisilta.

Joulusaunalla ei liene kristillistä pohjaa, mutta kansantieteilijä **Sakari Pälsiä** lainaten: ”Se ei ole suomalainen, joka ei joulusaunasta tullen tunnusta rauhan vallitsevan maata ja hyvyyden ihmismieliä.”

Myyntituotteita Niskasten sukuseura ry

1. Lippis Niskasten logolla

- vahvaa harjattua puuvillatvilliä
- etuosa vahvistettu
- sandwich lippa jossa koristeraita
- tarrakiinnitys

Hinnat: yksittäin ostettuna **lippis 15,-** ja **kassi 6,-**
yhdessä ostettuna **lippis ja kassi 20,-**

Tilaukset: Tilaukset: Markku Niskanen p. 040 5963 528 tai markkun45@gmail.com

Toimitus: -postissa, jolloin tilaaja maksaa postimaksun
-sopimuksen mukaan voi noutaa tai toimitus erikseen sovitulla tavalla

2. Kassi Niskasten logolla

- koko 46x46x17 lyhyillä kädensijoilla
- laadukas, kestävä ja pestävä
- kierrätettävää laminoitua nonvovenia

LÄMMIN OSANOTTO -adressi 12 euroa/kpl + postimaksu

Tilaukset: Markku Niskanen p. 040 5963 528 tai markkun45@gmail.com

PARHAIMMAT ONNITTELUT -kortit toimitetaan 5 kpl nipuissa 15 euroa + postitus

Sukustandaari

Sukuseuran pöytästandaarin heraldinen selitys: Valkoisella kankaalla musta kärrynpyörä, jonka keskellä punainen tapuli. Ovi, luukku ja tupsut keltaiset. Kärrynpyörä kuvaa ajan ratasta, sukupolvien kiertokulkua sekä entisajan kulkuvälinettä. Tapuli kuvaa suvun ikäikaista asuinpaikkaa Pielavedellä.

Tilaa lahjaksi, muistoesineeksi tai juhlapöydän arvokkaaksi koristeeksi suvun tunnus pöytästandaari.
Hinta 30 € + postitus 9,90 €. Tilaukset: Markku Niskanen p. 040 5963 528 tai markkun45@gmail.com

NISKASIA SUKUPÄIVILLÄ 1994-2018

75-sivuinen värikäs kuvakirja on valmistunut ja se tuli myyntiin Ylivieskan sukupäivillä ja sitä on enää saatavana rajoitettu määrä.

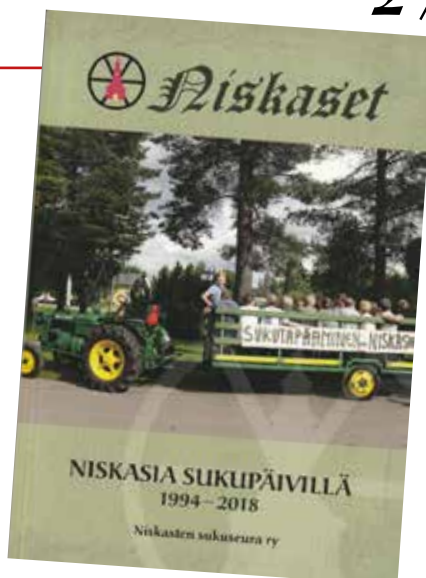
Kirja kertoo kuvin ja sanoin kymmenestä Niskasten sukkokouksesta.

Nyt yksissä kansissa kaikkien sukutapaamisten ikimuistoiset kuvat.

NISKASIA SUKUPÄIVILLÄ 1994-2018-kirja sopii erinomaisesti vaikkapa lahjakirjaksi.

Kirjan hinta on 25 euroa + postimaksu.

Tilaukset: Markku Niskanen p. 040-5963 528 tai markkun45@gmail.com.

SUKUSEURAN HALLITUS

Niskasten sukuseura ry hallitus 2021-2024

Puheenjohtaja

Hannu Niskanen, Helsinki

045-8092 900

hannukk.niskanen@gmail.com

Varapj./rahastonhoitaja

Tuula Niskanen, Lahti

050-4368 015

tniskanen423@gmail.com

Jäsenrekisterin hoitaja

Antti Niskanen, Helsinki

040-5000 561

rekisteri.niskanen@kolumbus.fi

Sihteeri/myyntituotteet

Markku Niskanen, Seinäjoki

040-5963 528

markkun45@gmail.com

Jäsen

Eero Niskanen, Pyhäsalmi

0400-681 845

eeroniskanen09@gmail.com

Jäsenlehtivastaava

Jouko Niskanen, Sotkamo

044-5144 143

niskjo@hotmail.com

Jäsenlehden toimitus

Marika Hyväri, Sipoo

040-7714 363

marika.hyvari@elisanet.fi

Varajäsen

Mauno Niskanen, Jyväskylä

040-5674 358

Elämäntapana urheilu

Sotkamon Visan voimanostajalla Jari Niskasella on takanaan 45 treenivuotta ja 7000 treenikertaa. Kovinkaan moni muu voimanostaja Suomessa ei ole yltänyt moi-siin lukemiin. Voidaan sanoa, että Jarin elämäntapana on urheilu.

Jari asettui nostopenkille ensimmäisen kerran 14-vuotiaana. Hän kävi sunnuntaisin koululla pelaamassa pingistä ja kokeili pelitauolla penkkipunnerrusta. Painot nostettiin valmiiksi käsille, ja lukema jäi tuolloin 24 kiloon. Siitä alkoi harjoittelu.

Kolmannella luokalla ollessa hiihtokilpailujen päätteeksi koulukaverukset kokeilivat, kuka nostaisi eniten painoja pään päälle. Jarin nostaessa 16 kilon painoja hän kaatui painojen kanssa selälleen lakkalattialle, johon iskusta jäivät näkyvät jäljet.

- Opettaja tuli kyselemään, mistä se kolhu lattiaan oli tullut. Eihän me tietenkään tunnustettu, kuka jäljen lattiaan on tehnyt. Opettaja on nyt 91-vuotias ja hän on koko ajan seurannut minun voimailuani. Voin nyt tässä tunnustaa, että minun tekemiäni jälkiä ne olivat.

Voimanostoharjoittelu on ollut Jarille aina tavoitteellista. Mitaleita hänelle on kertynyt useita vuosien varrella. Maailmanmestaruuden hän on voittanut sarjassaan kahdesti. Vuonna 2013 Orlandossa ja 2016 Tallinnassa. Näitä voittoja Jari kuvailee tähänastisen uransa huippukohdiksi.

MM-kilpailujen lisäksi Jari on saavuttanut Euroopan ja Pohjoismaiden mestaruuden sekä lukuisia suomenmestaruuksia. Viimeisimpänä tältä vuodelta on klassisen voimanoston pronssi sarjassa 50-vuotiaat.

- Ensi vuonna pääsen kuusikymppisiin ja tavoitteeksi olen asettanut maailmanennätyspainot.

Menestykseen kaikessa urheilussa vaaditaan sitkeää harjoittelua. Treenikertoja tulee Jarille nykyään viikossa kolme: keskiviikkona jalkakyykkyä, lauantaina penkkipunnerrusta ja sunnuntaina on vuorossa maastanosto.

- Siihen rinnalle teen aerobista harjoittelua, jotta lihakset palautuvat. Venyttelykin on hirveän tärkeää, jottei tule vammoja sekä lihashuolto eli hieronta.

Voimanostossa Jari kiehtoo kolmen lajin yhteissummalla. Siihen kuuluvat jalkakyykky, penkkipunnerrus ja maastanosto. Jos meinaa pärjätä, kaikissa pitää olla tasaisen vahva.

- Treenipäiväkirjat ovat avainasemassa, kun kilpailut ovat menneet hyvin tai huonosti. Harjoituksia tulee myös vaihdella, ettei lihaksisto totu samankaltaiseen ohjelmaan.

Kehityskulkuaan lajin parissa Jari kuvailee hitaaksi. Hän sanoo lihastyypinsä olevan elastinen.

- Hitaat ja elastiset lihakset ovat mahdollistaneet pitkän voimanostouran säilymisen. Se on kuin dieselmotor – eli vääntöä löytyy, mutta ei ole hirveän nopea.

Teksti Jouko Niskanen

Kuva Jari Niskanen

Terweydeksi

Eli tarpeellisia ja hyödyllisiä neuvoja ja ojennusnuoria terweyden warjelemiseksi ja saada elää isohon ikähän.

1. Uni eli nukkuminen on sängen hywä, kun se on kohtuullinen, sillä se waikuttaa teräwän ymmärryksen, hywän muiston ja kewiän työn.
2. Likin ruokaa, juomaa ja unta on liikunta, askaroitseminen ja työn tekeminen sekä mielelle että ruumijille terweydexi.
3. Älä pidätä wettäs, tuulta ja muuta luonnollista tarwettas.
4. Harjaa eli kampaa usein pääsi, että aijwon lijat höyryt ulos pääsevät.
5. Kävele ja liiku jotain ylös noustuasi, että loka, joka yöllä on kokoontunut suolijin laskeusi alaspäin persauxeen.
6. Että usein purgerata ja lääkityxiä nauttia on wahingollinen: luonto tottuu wihdoin niihin.
7. Juopumus wäkewistä juomista tekee ihmisen laiskaxi ja uneliaaxi.
8. Suuri ja äkkinäinen wihastuminen ja raskas pitkällinen murhe ja huoli kuiwaawat ylös ruumijn.
9. Iloinen mieli ja tyytywäisyys lisää ikää.

Waasassa 1876 prändäTTY, G.W.Londieertä

Hallituskokous Siilinjärvellä 8.10.2022

Kuvia Aateli Race kesäkisoista

Perinteinen Aateli Race kisattiin Vuokatissa kesäkuun lopussa. Vuokatinvaaran päälle päättyneessä kisassa Iivo Niskanen oli ylivoimainen jo peräti kahdeksannen kerran. Samoin Kerttu Niskanen voitti selvästi naisten sarjan: 38 sekunnin erolla. Voittoa oli Kertun uralla neljäs.

KULLERVONKADUN NISKASET HAMINALAHDESSA

Me Kullervonkadun Niskaset vartuimme aikuisiksi Kuopiossa, tarkemmin sanottuna Männistössä Kullervonkadulla. Työvuosikymmenet olimme hajallaan. Nyt eläkevuosina olemme kesäisin koontuneet ja siinä yhteydessä myös aina yrittäneet nähdä jotain uutta. Kun viime kesänä tapasimme Kuopiossa, tutustuimme Haminalahden kartanoon. Sinne pääsy ei ollut mikään itsestäänselvyys, sillä se on edelleenkin yksityisomistuksessa.

Haminalahden kartano, Hovi, sijaitsee Kuopion länsipuolella. Se kuului von Wrightsuvulle 1700-luvun puolesta välistä 1910-luvulle. Se oli aikanaan Wrightin taiteilijaveljesten Magnuksen, Wilhelmin ja Ferdinandin koti.

Aatelisesta tausta huolimatta veljesten peruskoulutuksen kerrotaan jääneen vähäiseksi. Tietonsa he hankkivat omatoimisesti, luonnossa liikkumalla ja säännöllisellä havainnoinnilla. Erityisesti linnut olivat heidän kiinnostuksensa kohteita ja heitä pidetäänkin ansioituneina lintutieteilijöinä. Heillä oli myös taiteellista lahjakkuutta. Kaikkien heidän töitään on Kansallisklasseriassamme, Ateneumin taidemuseossa.

Siellä on myös suomalaisten parhaiten tuntema Wright-maalauksia Taistelevat metsot. Ainakin me vanhemman polven Niskaset tiedämme, mitä

Ferdinand von Wright, Huuhkaja iskee jänikseen, 1860.

odottaa kun Ateneumiin menemme. Taiteellisten arvojen lisäksi maalauksella on aina ollut meille suomalaisille myös suuri symbolinen arvo.

Vuonna 1982 Ateneumissa oli von Wrightveljesten retrospektiivinen näyttely.

Tuorein Wright-näyttely oli vuosien 2017-2018 vaihteessa. Sen yhteydessä julkaistiin myös veljesten tuotantoa esittelevä kirja.

Maija Pöyhönen

Wrightin taiteilijaveljesten kotitalon Haminalahden Kartanon pihamaalla vasemmalta lukien Matti Niskanen, Esko Niskanen, Raili Gröndahl, Anna-Liisa Väänänen ja Maija Pöyhönen.

NISKASET

www.niskaset.info

Lehden toimitus: Marika Hyväri • Hannu Niskanen

Jouko Niskanen • niskjo@hotmail.com

Painos: 400 kpl

Taitto ja paino: Yrityslahja / FinGroup Oy